Kvalifikuotas elektroninis parašas
ANDRIUS ROMANOVSKIS
2021-06-07 15:08:17 GMT+3
Paskirtis: Parašas

LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJA ICC LIETUVA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai 2021 m. birželio 7 d. Nr. 21-107VK

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PAPILDYMO 6.716[1] STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-5260

Lietuvos verslo konfederacija reaguodama į dalijimosi ekonomikos spartų augimą ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje, nusprendė suburti darbo grupę vienijančią skaitmeninių paslaugų platformų verslus veikiančius Lietuvoje. Lietuvos verslo konfederacijos Dalijimosi ekonomikos darbo grupė (toliau – Darbo grupė), kurią sudaro Wolt, Bolt, Ziticity ir Uber skaitmeninių platformų atstovai, susipažino su Seimo nario Tomo Tomilino registruotu Civilinio kodekso papildymo 6.716(1) straipsniu įstatymo projektu Nr. XIIIP-5260 ir teikia savo nuomonę.

1. Santrauka

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – **CK**) papildymo 6.716[1] straipsniu įstatymo projektu Nr. XIIIP-5260 (toliau – **Projektas**) siūlomi CK papildymai gali būti vertinami kaip pertekliniai bei teisiškai ir ekonomiškai ydingi, prieštaraujantys tiek nacionalinei, tiek Europos Sąjungos (toliau – **ES**) teisei. Dėl to siūlome ir prašome išsamiai ir visapusiškai įvertinti Projekto siūlymus :

- Projektu siūlomi CK papildymai, kuriais siekiama sureguliuoti tarp interneto platformų valdytojų ir jų klientų susiklostančius teisinius santykius, yra pertekliniai, kadangi Projekte nurodomus klausimus, t.y. tarp šių subjektų sudaromų sutarčių formą ir turinį, reguliuoja tiek ES teisės aktai (t.y. specialiai interneto platformų valdytojų ir jų klientų teisiniams santykiams reglamentuoti priimtas reglamentas), tiek nacionaliniai teisės aktai;
- Tiek Projektui aktualaus reglamento, tiek nacionalinių teisės aktų nuostatos tarp Projekte nurodomų subjektų susiformuojančių sutartinių teisinių santykių nesieja su rašytinės formos sutarties sudarymu. O, priešingai, atsižvelgiant į informacinių visuomenės paslaugų pobūdį bei siekiant nevaržyti inovacijų ir skaitmeninių technologijų plėtros, elektronine forma sudarytos sutartys pripažįstamos turinčiomis tą pačią juridinę galią kaip ir rašytine forma sudarytos sutartys. Todėl Projektu siūlomi CK papildymai prieštarauja reglamento ir nacionalinės teisės nuostatoms;
- Visuotinis bei tiesioginis reglamento taikymas reiškia, jog reglamentas yra taikomas visose valstybėse narėse iškart po jo įsigaliojimo bei jo nuostatų nereikia perkelti į nacionalinę teisę, tokiu būdu užtikrinant vienodą ES teisės taikymą visose valstybėse narėse. Tuo tarpu Projektu siūlomais CK pakeitimais iš esmės dubliuojamas ir netgi siaurinamas ES teisės aktais nustatytas teisinių santykių reglamentavimas, kas, atsižvelgiant į reglamento teisinę galią ir vadovaujantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – **ESTT**) suformuota jurisprudencija [1], yra griežtai draudžiama;

[1] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byla 34/73 *Fratelli Variola S.p.A.*, [1973] ECR 0981 ir byla 93/71 *Leonensio* [1972] ECR I-287; 1973 m. vasario 7 d. sprendimas *Komisija prieš Italiją*, C-39/72, EU:C:1973:13; 1977 m. vasario 2 d. sprendimas *Amsterdam Bulb BV prieš Produktschap voor siergewassen*, C−50/76, EU:C:1977:13;

Gedimino pr. 2/1-28, LT-01103 Vilnius
Tel. +370 5 212 1111, info@lvk.lt, www.lvk.lt

- Projekte numatytas teisinis reguliavimas skatina ES skaitmeninės rinkos susiskaidymą bei mažina ES vidinės rinkos konkurencingumą, įskaitant inovacijų skaitmeninėje rinkoje plėtrą, kas pažeidžia tiek reglamento, tiek ES nustatytus prioritetinius bendros rinkos tikslus. Be to, dėl Projektu siūlomo nustatyti nacionalinio reguliavimo Lietuva taps mažiau patraukti interneto platformas vystančioms (planuojančioms vystyti) bendrovėms, jų investitoriams, kas taip pat turės neigiamą poveikį tiek Lietuvos ekonomikai, tiek bendram Lietuvos įvaizdžiui Europos ir pasaulinėje rinkoje.

2. Teisinė nuomonė

Teikiamo Projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad tarp paslaugų teikėjų ir interneto platformų (programų) valdytojų susiklostantys teisiniai verslo santykiai iki šiol neva yra nereglamentuoti. Pasak siūlomo Projekto autorių, tokia situacija neva sudaro sąlygas interneto platformų (programų) valdytojams galimai piktnaudžiauti šia situacija vienašališkai keičiant tarpusavio bendradarbiavimo sąlygas. Todėl kyla siūlomo teisinio reguliavimo poreikis. Manytina, kad siūlomi CK papildymai yra ne tik pertekliniai, bet ir teisiškai, ekonomiškai ydingi bei prieštaraujantys tiek nacionalinei, tiek ES teisei, ką patvirtina toliau dėstomi argumentai.

2.1. Dėl Projekto siūlymo nustatyti rašytinę su elektroninių platformų (programų) valdytojais sudaromų sutarčių formą

Vadovaujantis Projekto nuostatomis bei jo aiškinamajame rašte pateikiamu siūlomų pakeitimų aprašymu, Projektu siekiamos reglamentuoti paslaugos savo esme laikytinos informacinės visuomenės paslaugomis. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju yra svarbu įvertinti Projektu siūlomų teisės normų suderinamumą su šiuo metu galiojančiais bei šių paslaugų teikimą reglamentuojančiais teisės aktais. Vienas iš pagrindinių šių paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų yra 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1150 dėl verslo klientams teikiamų internetinių tarpininkavimo paslaugų sąžiningumo ir skaidrumo didinimo (toliau – **Reglamentas**).

Reglamento preambulės 1 ir 7 punktuose bei 1 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad **Reglamento tikslas** – Sąjungos lygmeniu **nustatyti tikslinių privalomų taisyklių rinkinį** siekiant užtikrinti sąžiningą, nuspėjamą, tvarią ir patikimą internetinio verslo aplinką vidaus rinkoje, taip pat **užtikrinti, kad internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjas savo verslo klientams užtikrintų skaidrias, sąžiningas dalyvavimo interneto platformose sąlygas ir veiksmingas teisių gynimo galimybes** bei pagerinti vidaus rinkos veikimą, kartu skatinant verslumą, naujus verslo modelius, inovacijas, konkurencingumą ir vartotojų gerovę. Taigi, Reglamentu iš esmės siekiama tų pačių kaip ir Projekto aiškinamajame rašte deklaruojamų tikslų.

Nors Reglamente nėra tiesiogiai įtvirtinama, kokia forma turi būti sudaromos sutartys tarp internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų, tai, kad tokių sutarčių sudarymas negali būti varžomas vien rašytine forma, išplaukia iš sisteminės Reglamento nuostatų analizės.

Reglamento preambulės 10 punkte nurodoma, kad **sutartiniai santykiai** (t.y. tarp internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų) **yra tada, kai abi atitinkamos šalys patvarioje laikmenoje vienareikšmiškai išreiškia ketinimą būti saistomos, nebūtinai reikalaujant aiškaus rašytinio susitarimo**. Vadovaujantis Reglamento 2 straipsnio 10 papunkčio nuostatomis, sąlygomis laikomos **visos sąlygos** arba specifikacijos, **<u>neatsižvelgiantį į jų</u>** pavadinimą ar **<u>formą</u>, kuriomis reglamentuojami internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjo ir jo verslo klientų sutartiniai santykiai.** Pagal to paties

straipsnio 13 punktą, patvaria laikmena suprantama kaip priemonė, kuri suteikia galimybę verslo klientams jiems asmeniškai skirtą informaciją saugoti taip, kad ja būtų galima pasinaudoti ateityje, ir tiek, kiek reikia pagal informacijos paskirtį, ir kad būtų galima saugomą informaciją atkurti jos nepakeičiant.

Patvarios laikmenos sąvoka pateikiama ir ESTT jurisprudencijoje. Vadovaujantis ESTT pateiktais išaiškinimais, patvarioji laikmena – tai priemonė, kuri suteikia galimybę vartotojui saugoti jam asmeniškai skirtą informaciją taip, kad su ja būtų galima susipažinti ateityje, informacijos paskirtį atitinkančiu laikotarpiu, ir kuri suteikia galimybę saugomą informaciją atgaminti nepakeistą. Ši laikmena, analogiškai popierinei laikmenai, turi užtikrinti vartotojui, kad jis turės šioje nuostatoje nurodytą informaciją, kad prireikus galėtų įgyvendinti savo teises. Šiuo klausimu svarbi yra vartotojui suteikta galimybė išsaugoti jam asmeniškai skirtą informaciją, garantija, kad jos turinys nebus pakeistas ir ji bus prieinama reikiamą laiką bei galimybė atgaminti nepakitusią informaciją[2].
Taigi, aptartos Reglamento nuostatos patvirtina, kad Reglamentas sutartinių santykių tarp Projekte nurodomų subjektų nesieja su rašytinės formos sutarties sudarymu. O priešingai, atsižvelgiant į informacinių visuomenės paslaugų pobūdį bei siekiant nevaržyti inovacijų ir skaitmeninių technologijų plėtros, sutartis dėl aptariamų paslaugų teikimo laikoma ESTT nustatytus kriterijus atitinkančioje patvarioje laikmenoje įtvirtintas šalių susitarimas dėl paslaugų teikimo sąlygų bei kuriuo išreiškiamas šalių ketinimas būti saistomoms šio susitarimo.

Vertinant Projektu siūlomo CK 6.716[1] straipsnio 1 straipsnio teisėtumą, taip pat aktualios 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (toliau – **Direktyva**) nuostatos. **Direktyvos** preambulės 34 punkto ir 9 straipsnio 1 dalies **nuostatos imperatyviai reikalauja valstybes nares užtikrinti, kad jų teisinės sistemos leistų sudaryti sutartis elektroninėmis priemonėmis. <u>Valstybės narės turi užtikrinti, kad sutarčių sudarymo procesui taikomi reikalavimai nesukurtų kliūčių naudoti elektronines sutartis</u> ir kad tokios sutartys neprarastų juridinės galios vien dėl to, kad jos buvo sudarytos elektroninėmis priemonėmis**.

Direktyvą įgyvendinančio Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo (toliau – **IVPĮ**) 3 straipsnio 1 dalis numato, kad **informacinės visuomenės paslaugų teikimo ir paslaugų teikėjų veiklos reguliavimas yra grindžiamas elektroninės formos nediskriminavimo**, technologinio neutralumo, sutarčių laisvės, savireguliacijos skatinimo ir kt. principais. Pagal IVPĮ 3 straipsnio 2 dalies nuostatas, elektroninės formos nediskriminavimo principas **reiškia, kad informacijos teisinė galia negali būti paneigta ar apribota vien tik tuo pagrindu, kad ši informacija yra sukurta, išsiųsta, gauta ar išsaugota elektroninėmis priemonėmis**.

Vadovaujantis IVPĮ IV skyriaus nuostatomis, reglamentuojančiomis informacinės visuomenės paslaugų teikimo sutarčių sudarymą, elektroninėmis priemonėmis sudaromoms sutartims nėra taikomi analogiški reikalavimai dėl teksto apsaugos, parašų identifikavimo, kaip jie yra numatyti CK 1.73 straipsnio 2 dalyje, reglamentuojančioje įprastų rašytinių sutarčių sudarymą. Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad elektronine forma sudaromos sutartys ne visada atitiks rašytinei sutarties formai keliamus reikalavimus. Tačiau vien ši aplinkybė nepaneigia ir negali paneigti šalių pasiekto susitarimo bei siekio būti saistomoms elektronine forma įformintų susitarimo sąlygų, dėl ko elektronine forma sudarytos sutartys turi tą pačią juridinę galią kaip ir rašytine forma sudarytos sutartys.

[2] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. liepos 5 d. sprendimas byloje *Content Services Ltd* prieš B., C-49/11;

Vadovaujantis nurodytu, darytina išvada, kad Projektu siūlomos CK 6.716[1] straipsnio 1 dalies nuostatos, kuriomis siekiama nustatyti, kad internetinio tarpininkavimo paslaugų sutartys gali būti sudaromos tik rašytine forma, yra perteklinės, kadangi šiuos klausimus reguliuoja Reglamentas. Be to, Projektu siūlomi CK papildymai taip pat prieštarauja Reglamento, Direktyvos bei pastarąją įgyvendinančioms nacionalinės teisės normoms, dėl ko Projektu siūlomų nuostatų reikėtų atsisakyti.

2.2. Dėl Projekto siūlymo nustatyti su elektroninių platformų (programų) valdytojais sudaromų sutarčių turinį

Kaip minėta, teisiniai santykiai tarp internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų yra reglamentuoti Reglamentu. Vadovaujantis tiek Reglamento preambulės, tiek Reglamento aiškinamųjų dokumentų nuostatomis, vienas iš pagrindinių Reglamento tikslų - **nustatyti tikslinių privalomų taisyklių rinkinį siekiant užtikrinti sąžiningą, nuspėjamą, tvarią ir patikimą internetinio verslo aplinką vidaus rinkoje, veiksmingas internetinio tarpininkavimo paslaugomis besinaudojančių asmenų teisių gynimo galimybes bei tuo pačiu užkirsti kelią internetines tarpininkavimo paslaugas teikiantiems subjektams piktnaudžiauti savo padėtimi, įskaitant galimybę vienašališkai nutraukti sutartį ar keisti jos sąlygas.**

Reglamento 2 straipsnio 10 punktas numato, kad Reglamente naudojama sąlygų sąvoka turi būti suprantama kaip **visos sąlygos** ar specifikacijos, **neatsižvelgiant į jų pavadinimą ar formą, kuriomis reglamentuojami internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjo ir jo verslo klientų sutartiniai santykiai**. Vadovaujantis Reglamento 2 straipsnio 2 punkto nuostatomis, **internetinės tarpininkavimo paslaugos apibrėžiamos kaip bet kuri informacinės visuomenės paslauga**, paprastai **teikiama už atlyginimą** per atstumą, elektroninėmis priemonėmis ir asmenišku paslaugų gavėjo prašymu.

Reglamento 3 ir 4 straipsniai, reglamentuojantys internetinių tarpininkavimo paslaugų sutarčių nuostatas, jų nustatymui, keitimui keliamus reikalavimus, numato, kad internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų nustatomos sąlygos turi būti surašytos paprastai ir suprantamai, paslaugų gavėjams pateikiamos patvarioje laikmenoje bei lengvai prieinamos visų sutartinių santykių metu, įskaitant etapą prieš sutarties sudarymą. Reglamentas imperatyviai įpareigoja paslaugų teikėjus sutarties sąlygose aiškiai ir konkrečiai apibrėžti priežastis, kurių pagrindu internetinio tarpininkavimo paslaugų teikimas gali būti apribotas ar visiškai nutrauktas (Reglamento 3 straipsnio 1 dalies c punktas) bei numatyti vidinę paslaugų gavėjų skundų nagrinėjimo sistemą (Reglamento 11 straipsnis). Vadovaujantis Reglamento 3 ir 4 straipsnio nuostatomis, paslaugų teikėjai patvarioje laikmenoje privalo informuoti paslaugų gavėjus apie paslaugų gavėjams siūlomus sąlygų pakeitimus. Tuo tarpu jeigu paslaugų teikėjas ketina apriboti internetinių tarpininkavimo paslaugų teikimą arba jį išvis nutraukti, paslaugų teikėjas paslaugų gavėjui pateiktame pranešime privalo taip pat pateikti tokio sprendimo motyvus, įskaitant teisinį ir faktinį pagrindą tokio sprendimo priėmimui (Reglamento 4 straipsnio 1, 2 ir 5 dalys). Be to, tiek pranešimams apie siūlomus sąlygų pakeitimus, tiek apie internetinių tarpininkavimo paslaugų teikimo apribojimą (nutraukimą) Reglamentas nustato griežtus paslaugų gavėjų informavimo terminus, kuriems tik pasibaigus gali būti įgyvendinami siūlomi pakeitimai ar apribojamas (nutraukiamas) paslaugų teikimas (Reglamento 3 straipsnio 2 dalis, 4 straipsnio 3 dalis).

Vadovaujantis nurodytu, akivaizdu, kad **Projektu siūlomi reglamentuoti internetinių tarpininkavimo paslaugų naudojimo, nutraukimo, sustabdymo sąlygos ir kiti teisiniai aspektai jau yra išsamiai reglamentuoti minėtame Reglamente, dėl ko Projektu siūlomi pakeitimai yra nereikalingi**.

Tai, kad Projektu siūlomi pakeitimai (papildymai) yra pertekliniai patvirtina ir šiuo metu galiojančios CK nuostatos. Kaip matyti iš siūlomo Projekto, Projektu iš esmės siekiama papildyti CK XXV skyriaus „Atlygintinių paslaugų teikimas“ nuostatas papildomu 6.716[1] straipsniu, kuris reglamentuotų internetinių tarpininkavimo paslaugų sutarties ypatumus. Taigi, siekiamais priimti pakeitimais iš esmės turėtų būti siekiama įtvirtinti kitokias nei įprastam atlygintiniam paslaugų teikimui taikomas teisines taisykles.

Projekto siūlomo 6.716[1] straipsnio 2 dalies nuostatos kalba apie būtinumą įtvirtinti reikalavimą šalims susitarti dėl paslaugų kainos, apmokėjimo, keitimo, paslaugų teikimo tvarkos. Tačiau **visi šie reikalavimai yra įtvirtinti šiuo metu galiojančiose CK XXV skyriaus nuostatose**. Pavyzdžiui, CK 6.720 straipsnio 1 dalis aiškiai numato, kad paslaugų kaina nustatoma šalių susitarimu ir po sutarties sudarymo gali būti keičiama tik sutartyje nustatyta tvarka ir atvejais. Suteikiamas paslaugas klientas apmoka sutartyje nustatytu laiku ir tvarka (CK 6.720 straipsnio 3 dalis). Vadovaujantis CK 6.719 straipsnio nuostatomis, prieš sudarant sutartį, paslaugų teikėjas privalo suteikti klientui išsamią informaciją, susijusią su teikiamų paslaugų prigimtimi, jų teikimo sąlygomis, paslaugų kaina, paslaugų teikimo terminais, galimomis pasekmėmis, bei kitą informaciją, turinčią įtakos kliento apsisprendimui sudaryti sutartį.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, akivaizdu, kad Projektu siūlomos CK 6.716[1] straipsnio 2 dalies nuostatos yra perteklinės, kadangi Projekte nurodomus klausimus reguliuoja tiek ES teisės aktai (t.y. specialiai interneto platformų valdytojų ir jų klientų teisiniams santykiams reglamentuoti priimtas Reglamentas), tiek nacionalinės teisės aktai. Todėl manytina, kad Projektu siūlomi CK papildymai yra nereikalingi.

2.3. Dėl Projekto suderinamumo su ES ir nacionaliniu teisiniu reguliavimu

Kaip buvo detaliai aptarta ankstesniuose skyriuose, Projektu siūlomais CK papildymais siekiami sureguliuoti tarp internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų susiklostantys teisiniai santykiai jau yra išsamiai reglamentuoti ES lygmeniu, priimant būtent šių santykių sureguliavimui skirtą Reglamentą. Be to, kaip minėta, tam tikri šių sutartinių santykių aspektai yra reglamentuoti ir nacionalinėje teisėje, įgyvendinant ES teisės aktus ir iš jų kylančius reikalavimus.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 288 straipsnis numato, jog Reglamentas taikomas visuotinai, tiesiogiai ir yra privalomas visas. **Visuotinis bei tiesioginis reglamento taikymas reiškia, jog reglamentas yra taikomas visose valstybėse narėse iškart po jo įsigaliojimo bei jo nuostatų nereikia perkelti į nacionalinę teisę, tokiu būdu užtikrinant vienodą ES teisės taikymą visose valstybėse narėse**.

ESTT, aiškindama reglamentų teisinę galią, savo jurisprudencijoje yra konstatavusi, kad **reglamentai yra privalomi be jokių išlygų ir <u>draudžiama juos perkelti į nacionalinę teisę</u>**, kadangi, **priešingu atveju,** gali būti nukelta reglamento nuostatų įsigaliojimo data, **perkėlimo metu gali atsirasti netikslumų, gali būti pakeičiama reglamento teisinė galia, o reglamento nuostatų aiškinimo išimtinė teisė, suteikta Teisingumo Teismui, gali būti perkelta nacionaliniams teismams**[3]. ESTT taip pat nurodė, kad visi įgyvendinimo metodai, kurie gali sukurti kliūtis tiesioginiam reglamentų veikimui bei taip pakenkti jų vienalaikiam ir vienodam taikymui visoje Bendrijoje, yra prieštaraujantys

[3] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byla 34/73 *Fratelli Variola S.p.A.*, [1973] ECR 0981 ir byla 93/71 *Leonensio* [1972] ECR I-287;

EB steigimo sutarčiai[4]. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad **valstybės narės negali imtis veiksmų, dėl kurių reglamento adresatams taps nebeaiškus reglamento nuostatų ir jų sukuriamų pasekmių poveikis**[5]. Taip pat esama ir kitų priežasčių, dėl kurių reglamento nuostatų negalima perkelti į nacionalinę teisę, pavyzdžiui, galima klaida dėl reglamento adresato/adresatų – reglamente jų skaičius neribojamas, o nacionalinės teisės aktų adresatų skaičius būtų ribotas; nacionalinės teisės aktų nuostatoms nebūtų taikomas viršenybės principas, kaip jis taikomas reglamentams.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, pasisakydamas dėl ES teisės aktų galios teisės aktų hierarchijoje, yra konstatavęs, kad konstitucinis visateisio Lietuvos Respublikos dalyvavimo Europos Sąjungoje imperatyvas suponuoja Lietuvos Respublikos įsipareigojimą tinkamai įgyvendinti Europos Sąjungos reikalavimus[6]. Europos Sąjungos teisės normos yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis; **Europos Sąjungos teisės normos taikomos tiesiogiai**, **o teisės normų kolizijos atveju jos turi viršenybę prieš Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus**[7]. Pagal oficialios konstitucinės doktrinos nuostatas, teisėkūros subjektai privalo paisyti konstitucinio teisinės valstybės principo suponuojamų reikalavimų, be kita ko ir draudimo žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, taip pat kad **žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytuoju aukštesnės galios teisės aktuose**[8].

Kaip buvo detaliai aptarta ankstesniuose skyriuose, Projektu siekiami sureguliuoti teisiniai santykiai jau yra išsamiai reglamentuoti Reglamentu, kuris Lietuvos Respublikoje taikomas tiesiogiai, nereikalaujant priimti jokių jį įgyvendinančių teisės aktų, bei kuris laikomas sudėtine Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalimi. Aukščiau pateikta Reglamento ir Projektu siūlomų priimti teisės normų analizė patvirtina, kad Reglamentu siekta išspręsti tas pačias problemas, kurios nurodomos ir Projekto aiškinamajame rašte. Todėl **Projektu siūlomais CK pakeitimais iš esmės dubliuojamas ES teisės aktais nustatytas teisinių santykių reglamentavimas, kas, vadovaujantis ESTT suformuota jurisprudencija, yra griežtai draudžiama**. Be to, kaip minėta, tam tikros Projektu siūlomų CK papildymų formuluotės prieštarauja ne tik Reglamento, bet ir nacionalinių teisės aktų, kuriais buvo įgyvendinti Direktyvos reikalavimai, nuostatoms. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog šiuo metu galiojantis bei ES lygmeniu įtvirtintas teisinis reguliavimas yra pakankamas. Tuo tarpu Projektu siūlomi pakeitimai yra ne tik pertekliniai, bet keliantys teisės kolizijos problemą.

Šiame kontekste taip pat svarbu pažymėti, kad internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų teisinių santykių reguliavimas ES lygmeniu bei būtent Reglamento forma pasirinktas neatsitiktinai.

Europos Komisija 2016 m. gegužės 25 d. priimtame komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka. Europos galimybės ir uždaviniai“ nurodė, kad pastaruosius du dešimtmečius **besivystančios interneto platformos** atlieka itin svarbų vaidmenį kuriant skaitmeninę vertę, kuri **yra būsimo ekonomikos augimo ES pagrindas**. Interneto platformų dėka sudaromos sąlygos naujai verslo veiklai, grindžiamai inovacijomis, taip pat formuoja naujus strateginės priklausomybės ryšius bei **suteikia vartotojams daugiau pasirinkimo galimybių ir taip padeda didinti konkurencingumą sektoriuje ir vartotojų gerovę**. Atsižvelgiant į tai, Europos

[4] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 1973 m. vasario 7 d. sprendimas *Komisija prieš Italiją*, C-39/72, EU:C:1973:13; 1977 m. vasario 2 d. sprendimas *Amsterdam Bulb BV prieš Produktschap voor siergewassen*, C−50/76, EU:C:1977:13;
[5] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 1977 m. vasario 2 d. sprendimas *Amsterdam Bulb*, C−50/76, EU:C:1977:13;
[6] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas;
[7] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas;
[8] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugsėjo 20 d. nutarimai ir kt.

Komisijos teigimu, **Europai yra ekonomiškai ir strategiškai svarbu sudaryti palankesnes sąlygas ES rastis konkurencingoms platformoms bei remti šį procesą**. Skaitmeninio sektoriaus rinkos stiprinimas išlieka prioritetine ES veiklos sritimi iki šiol[9].

Reglamento aiškinamajame rašte pažymima, kad elektroninių platformų veikla (teikiamos paslaugos) pasižymi tuo, kad nors internetinių platformų valdytojai įsisteigę yra vienoje valstybėje, tarpininkavimo paslaugos iš esmės teikiamos visoje ES, dėl ko šioje srityje kylančios problemos pasižymi tarpvalstybiniu pobūdžiu. **Tam, kad Europa galėtų pasinaudoti visais platformų ekonomikos teikiamais pranašumais ir kad būtų skatinamas platformų veiklos besiimančių Europos pradedančiųjų įmonių augimas, interneto platformoms bendrojoje rinkoje negali būti taikomi 28 skirtingi taisyklių rinkiniai**. Kaip pažymėjo Europos Komisija, dėl besiskiriančių nacionalinių ar net vietos taisyklių, taikomų interneto platformoms, ekonominės veiklos vykdytojai jaučiasi netikri, apribojamas skaitmeninių paslaugų prieinamumas, kyla painiava patiems naudotojams, kylančių problemų sprendimas nacionaliniu lygmeniu yra neefektyvus, o tai kartu mažina inovacijų plėtrą bei Europos ekonominį konkurencingumą[10].

Atsižvelgiant į tai bei siekiant sudaryti palankesnes sąlygas novatoriškų platformų augimui (plėtrai), suteikti šių teisinių santykių subjektams teisinį apibrėžtumą bei **pašalinti reglamentavimo susiskaidymą visoje ES**, nuspręsta internetines tarpininkavimo paslaugas teikiančių ir šiomis paslaugomis besinaudojančių subjektų teisinius santykius sureguliuoti būtent ES lygmeniu priimant tiesioginio veikimo teisės aktą – Reglamentą.

Šiame kontekste taip pat svarbu paminėti, jog Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio nuostatos reikalauja kiekvienu atveju **įvertinti teisės akte numatomo naujo teisinio reguliavimo poveikį ekonomikai, konkurencijai**, valstybės finansams, socialinei aplinkai, regionų plėtrai ir kitoms sritims. Reglamento aiškinamajame rašte taip pat pabrėžiama, kad Reglamente numatytas reguliavimas turi būti derinamas su bendraisiais Sąjungos principai - pakankamos laisvės sektoriaus subjektų veiksmams suteikimo ir tikslinės stebėsenos vykdymo, kadangi tiks toks požiūris užtikrins šių subjektų interesų apsaugą bei kartu gebės prisitaikyti prie greitai kintančios technologinės ir ekonominės internetinės aplinkos. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos garantuojama asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoka apima teisę laisvai pasirinkti verslą, teisę laisvai sudaryti sutartis, sąžiningos konkurencijos laisvę, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumą ir kt. Asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus[11].

Kaip minėta, dalis Projektu siūlomų CK pakeitimų siaurina Reglamente numatytą teisinį reguliavimą. Toks **nacionalinis reguliavimas yra ne tik ydingas (pažeidžiantis Reglamento teisinę galią), bet ir skatinantis ES skaitmeninės rinkos susiskaidymą bei mažinantis ES vidinės rinkos konkurencingumą**, kas pažeidžia tiek Reglamento, tiek bendrus ES nustatytus tikslus. Be to, **dėl Projektu siūlomo nustatyti nacionalinio reguliavimo Lietuva taps mažiau patraukti interneto platformas vystančioms (planuojančioms vystyti) bendrovėms, jų investitoriams**. Atitinkamai, Lietuvoje **bus prarastos ne tik užsienio investicijos**, kas užkirs kelią skaitmeninės rinkos Lietuvoje plėtrai, **bet ir potencialios darbo vietos**. Taigi, akivaizdu, kad Projektu siūlomi pakeitimai turės

[9] 2020 m. gruodžio 15 d. Europos Komisijos pasiūlymas dėl konkurencingų ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų (Skaitmeninių rinkų aktas);
[10] 2016 m. gegužės 25 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka. Europos galimybės ir uždaviniai“;
[11] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas;a

neigiamą poveikį Lietuvos ekonomikai, dėl ko, manytina, kad Projektu siūlomų CK pakeitimų reikėtų atsisakyti.

Pagarbiai

Prezidentas Andrius Romanovskis

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, tel. +370 5 212 1111